

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: **Slovenský pozemkový fond Bratislava, regionálny odbor Nitra**, so sídlom Za hydrocentrálou č. 6, Nitra, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Nitre** so sídlom Štefánikova trieda č. 88, Nitra, za účasti: 1/ M., bytom N., 2/ R., bytom N., 3/ J., bytom B., 4/ B., bytom B., 5/ A., bytom B., všetci zast.: *JUDr. Miroslavom Balážom*, advokátom, so sídlom advokátskej kancelárie Podjavorinskej č. 8, Trenčianske Teplice, o **preskúmanie zákonnosti rozhodnutia** správneho orgánu v reštitučnom konaní, na odvolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 20. júna 2011 č. k. 23Sp/44/2010-45, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 20. júna 2011 č. k. 23Sp/44/2010-45 **p o t v r d z u j e .**

Navrhovateľovi právo na náhradu trov odvolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

Zúčastneným osobám náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva.**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č. 2010/00107-1023/04-R-II. zo 04.10.2010 (č. 1. 5) odporca ako prvostupňový správny orgán podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom (ďalej na účely tohto rozsudku len „zák. č. 503/2003 Z.z.“) a v súlade s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (ďalej len „Správny poriadok“) a v zmysle svojich oprávnení podľa § 5 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, obvodných pozemkových úradoch v znení neskorších predpisov vyslovil, že

- a) zúčastnené osoby 1/ až 5/ spĺňajú podmienky podľa § 3 ods. 1 písm. o) zák. č. 503/2003 Z.z. a preto
- b) sa im priznáva vlastnícke právo k ďalej vymenovaným nehnuteľnostiam v k. ú. D. a v k. ú. C. s tým, že
- c) Správa Katastra v Nitre na základe tohto právoplatného rozhodnutia zapíše v príslušnej časti KN nižšie uvedené údaje o vlastníkoch.

Podľa § 3 ods. 1 písm. o) zák. č. 503/2003 Z.z. oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu.

2. Svoje potvrdzujúce rozhodnutie odôvodnil tým, že zúčastnené osoby v svojej žiadosti zo dňa 29.12.2004 požiadali o navrátenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v k. ú. D. a v k. ú. C. vymenovaným vo výroku napadnutého rozhodnutia, na základe uplatneného reštitučného titulu podľa § 3 ods. 1 písm. o) zák. č. 503/2003 Z.z. (prevzatie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu).

3. Krajský súd v Nitre pôvodné rozhodnutie odporcu zo dňa 17.12.2008 rozsudkom č. k. 13Sp/17/2009-40 z 20.07.2009 zrušil a vec vrátil prvostupňovému správnenému orgánu na nové konanie s tým právnym názorom, že v zmysle ustanovenia § 13 ods. 1 a 2 zákona č. 46/1948 Sb. (z 21. marca 1948) o novej pozemkovej reforme (trvalej úprave vlastníctva k poľnohospodárskej a lesnej pôde prevody vlastníckeho práva k majetku po 04.04.1947 pred účinnosťou tohto zákona bez dodatočného schválenia ministerstvom pôdohospodárstva sú neplatné.

Podľa § 13 ods. 1 zák. č. 46/1948 Sb. prevoz vlastnického práva medzi živými, reálne rozdelení spoluvlastníctví, propachtování a smluvní a exekuční zatížení půdy, která je předmětem výkupního řízení, jsou až do konečného provedení výkupu a převzetí vykoupené půdy přípustné jen se souhlasem ministerstva zemědělství; jinak jsou neplatné. Zákaz zatížení půdy se však nevztahuje na daně, poplatky a jiné veřejné dávky.

Podľa § 13 ods. 2 zák. č. 46/1948 Sb. právní jednání uvedená v odstavci 1, uzavřená po 4. dubnu 1947 před účinností tohoto zákona, jsou bez dodatečného schválení ministerstva zemědělství neplatná.

4. Na základe súdneho odvolania Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom č. 8Sžo/423/2009 zo dňa 01.07.2010 sa síce stotožnil s výrokom rozhodnutia krajského súdu, avšak z iného dôvodu, a to, že navrhovateľ nemal možnosť vyjadriť sa k podkladom napadnutého rozhodnutia.

5. Na základe takto vyslovených právnych názorov odporca pristúpil k zisťovaniu skutkového stavu, z ktorého mu vyplynuli následné zistenia. Nehnutelnosti uvedené v uplatnenom nároku, patrili pôvodne K.K. a A. (bratia), ktorí boli ako vlastníci zapísaní v pozemkovej knihe.

Pred rozhodným obdobím, tzn. dňa 16.05.1947, bola menovanými pred dvomi svedkami spísaná Darovacia zmluva, podľa ktorej obdarovanou sa stala M., sestra uvedených bratov P., tzn. stará mama oprávnených osôb. Uvedená darovacia listina však nebola zapísaná do pozemkovej knihy. Z uvedeného dôvodu pri prechode vlastníctva na štát v zmysle zákona č. 46/1948 Sb. o výkupe, boli vo výkupových listinách uvedení pôvodní pozemno-knižní vlastníci, tzn. bratia obdarovanej.

6. Ďalej odporca zdôraznil, že do 31.12.1950 podmienkou nadobudnutia vlastníctva k pozemkom zmluvou o prevode bol zápis do pozemkovej knihy, tzv. intabulačný princíp, ktorý mal konštitutívny (právo tvorný) charakter. Tento princíp bol však účinnosťou ust. § 4a ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. prelomený, a tým zákonodarca uznal skutočnosť, že v čase po II. svetovej vojne, a najmä v období neslobody (25. február 1948 do 01.01.1990), vznikali medzi občanmi neperfektné zmluvy, ktoré medzi nimi platili a boli všeobecne rešpektované. Preto, ak domnelý vlastník predloží rozhodnutie o dedičstve alebo zmluvu, ktorou dokladá vlastnícke právo, doklad o zmluve alebo doklad o inom právnom úkone o nadobudnutí vlastníctva touto osobou alebo právny predchodcom, môže pozemkový úrad svojim

rozhodnutím uznať vlastníctvo k pozemkom, hoci nedošlo k právne účinnému prevodu len pre nedostatok zápisu do pozemkovej knihy.

7. Navyše odporca s poukazom na to, že v prvom reštitučnom zákone (č. 229/1991 Zb.) bolo týmto právnym predpisom umožnené riešenie spáchaných krívd na majetku, čo je aj podstatou reštitučných zákonov. Uvedený princíp zmierňovania majetkových krívd sa potom podľa odporcu dá použiť analogicky aj pre druhý reštitučný zákon (č. 503/2003 Z.z.), nakoľko v právnej teórii je toto vnímané ako analogické prepojenie zákonov, čo je podstatou právneho systému v štáte.

8. V súvislosti s usmernením krajského súdu k výkladu ustanovenia § 13 ods. 1 a 2 zák. č. 46/1948 Sb., podľa ktorého prevody vlastníckeho práva k takémuto majetku po 04.04.1947 bez dodatočného schválenia ministerstvom pôdohospodárstva sú neplatné, odporca poukázal na to, že predmetný zákon č. 46/1948 Sb. bol vyhlásený dňa 14.04.1948 a predmetná darovacia zmluva bola uzatvorená už 17. mája 1947. Na základe uvedeného odporca vyslovil právny názor, že zákon č. 46/1948 Sb. teda retroaktívne určil neplatnosť všetkých právnych úkonov urobených po 04. apríli 1947. O tejto skutočnosti účastníci darovacej zmluvy, ktorí konali v dobrej viere, však podľa odporcu nemohli nijako vedieť.

9. V uvedenom zmysle odporca uznal doklad o právnom úkone – darovaciu zmluvu zo dňa 16.05.1947 za platnú a obdarovanú M. v zmysle zákona č. 503/2003 Z.z. za pôvodnú vlastníčku uvedených nehnuteľností. Na základe citovaného záveru potom odporca uznal vnukov menovanej M. za jej právnych nástupcov v zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 písm. e) zák. č. 503/2003 Z.z., tzn. s možnosťou si reštitučný nárok uplatniť a vysporiadať touto cestou.

Podľa § 2 ods. 2 písm. e) zák. č. 503/2003 Z.z. platí, že ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí ... súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

10. Vo vzťahu k nehnuteľnosti evidovanej v k. ú. C. odporca konštatoval, že hoci iba jedna polovica dotknutej nehnuteľnosti bola obdobným spôsobom vykúpená, tak bol založený LV č. X. na Slovenský pozemkový fond v celosti.

11. Keďže odporca posúdil darovaciu zmluvu za platnú, je irelevantné, či na časť nehnuteľností, pôvodne zapísaných na K.K., je alebo nie je založený list vlastníctva.

12. Vo vzťahu k námietke krajského súdu, či správny orgán nepreveroval aj prítomnosť prekážky v zmysle § 1 zák. č. 503/2003 Z.z., odporca objasnil, že z identifikácie parciel, ktorá sa nachádza v spise, je preukázateľné, že sa jedná o pozemky, ktoré tvoria poľnohospodársky pôdny fond, alebo do neho patria. Správny orgán zo svojej činnosti a náplne práce vie posúdiť všetky ďalšie skutočnosti uvádzané v § 6 ods. 1 zák. č. 503/2003 Z.z., preto uvedenú výtku krajského súdu v kontexte s identifikáciou parciel a vydanými nehnuteľnosťami označil za irelevantnú.

13. Čo sa týka možnosti nahliadnuť do podkladov rozhodnutia, odporca konštatoval, že listom zo dňa 24.08.2010 zaslal výzvu na vyjadrenie v zmysle § 33 Správneho poriadku. Keďže v stanovenej lehote nikto z účastníkov konania nepodal žiadne námietky, rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

14. Proti tomuto rozhodnutiu podal navrhovateľ označený v napadnutom rozhodnutí ako povinná osoba na Krajský súd v Nitre opravný prostriedok zo dňa 26.10.2010.

15. Krajský súd ako súd prvého stupňa preskúmal rozhodnutie odporcu napadnuté opravným prostriedkom navrhovateľa a dospel k záveru, že návrh navrhovateľa nie je dôvodný. Na základe nasledujúcich argumentov krajský súd rozhodnutie odporcu potvrdil.

16. Vo svojom odôvodnení krajský súd s ohľadom na obsah podaného odvolania posudzoval, či správny orgán vychádzal z dostatočne zisteného skutkového stavu veci, či boli v konaní dodržané zásady správneho konania a či v konaní mali rovnaké postavenie všetci, ktorí mali byť účastníkmi konania. S poukazom na ustanovenia § 47 ods. 3 Správneho

poriadku a § 1, § 5 ods. 1 zák. č. 503/2003 Z.z. dospel k záveru, že právna predchodkyňa navrhovateľov, tzn. M. mala tieto nehnuteľnosti darované svojimi bratmi. Najmä sa krajský súd stotožnil s názorom správneho orgánu, že v čase darovania týchto nehnuteľností (16.05.1947) nemali zmluvné strany možnosť vedieť, že predmetná zmluva, teda právny úkon, podliehal od 01.04.1947 dodatočnému schváleniu Ministerstva poľnohospodárstva na základe ustanovenia § 13 ods. 1 a 2 zákona č. 46/1948 Zb.

17. Vzhľadom na uvedené krajský súd dospel k záveru, že v danom prípade správny orgán vykonal dostatočné dokazovanie a postupoval v správnom konaní v súlade so správnym poriadkom, nedopustil sa v konaní žiadneho procesného pochybenia, ktoré by malo vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia. Krajský súd sa stotožnil v plnom rozsahu s dôvodmi napadnutého rozhodnutia správneho orgánu, a preto napadnuté rozhodnutie odporcu ako vecne správne potvrdil.

III.

Odvolanie navrhovateľa/stanoviská

A)

18. Vo včas podanom odvolaní zo dňa 27.07.2011 (č. 1. 51) proti rozsudku krajského súdu sa navrhovateľ nestotožnil so záverom krajského súdu, že v čase darovania týchto nehnuteľností (tzn. dňa 16.05.1947) účastníci nemali možnosť vedieť, že predmetná zmluva podliehala od 04.04.1947 dodatočnému schváleniu Ministerstva pôdohospodárstva na základe ustanovenia § 13 ods. 1 a 2 zák. č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme.

19. Svoje nesúhlasné stanovisko navrhovateľ odôvodnil tým, že zúčastnené osoby si svoj nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom uplatnili po pôvodných vlastníkoch K. a A. a nie po M.. Zúčastnené osoby však nie sú oprávnenými osobami po K. a A., nakoľko nespĺňajú zákonné podmienky uvedené v ust. § 2 ods. 2 písm. a), b), c), d), e) zák. č. 503/2003 Z.z., ktoré taxatívnym spôsobom vymedzujú okruh oprávnených osôb.

20. Podľa navrhovateľa je nesporné, že predmetné nehnuteľnosti prešli v rozhodujúcom období z vlastníctva K.K. do vlastníctva štátu Výmermi Jednotného národného výboru v Nitre č. 12.756/1949 zo dňa 29.09.1949 a č. 603.28/6-1950-IX. zo dňa 28.06.1950 podľa zák. č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme. V danom prípade mal nielen krajský súd ale aj odporca pochybiť tým, že akceptovali reštitučný titul uvedený v ustanovení § 3 ods. 1 písm.

o) zák. č. 503/2003 Z.z. namiesto toho, ktorý je uvedený v ust. § 3 ods. 1 písm. b) zák. č. 503/2003 Z. z., nakoľko v konaní nebolo preukázané, že by dotknuté nehnuteľnosti prešli v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu z vlastníctva M..

21. Navrhovateľ zotrval na názore, že darovaciu zmluvu zo dňa 16.05.1947 je nutné označiť za absolútne neplatnú, nakoľko nebola dodatočne schválená ministerstvom pôdohospodárstva v zmysle ust. § 13 ods. 1 a 2 zák. č. 46/1948 Zb.

Pri obhajobe tohto názoru navrhovateľ predovšetkým vychádzal z toho, že darovacia zmluva bola uzatvorená počas platnosti obyčajového práva. tzn. do 31.12.1950, kedy na Slovensku platil prísny intabulačný princíp, a bolo všeobecne známe, že vlastnícke právo k nehnuteľnosti sa podľa v tom čase platného právneho stavu nadobúdalo až zápisom do pozemkovej knihy a nie už uzavretím zmluvy.

Táto úprava, ktorá platila v uvedenom období, je rešpektovaná súdmi aj v súčasnosti v prípadoch rozhodovania o vlastníckych sporov z minulosti.

22. Tiež navrhovateľ spochybňoval darovaciu zmluvu aj z toho titulu, že po uzavretí darovacej zmluvy K.K. nakladal s nehnuteľnosťami aj po tomto dátume ako so svojim vlastníctvom. Najmä navrhovateľ vyzdvihol tú skutočnosť, že K.K. si chcel pôdu ponechať, nakoľko k práci na pôde sa hodlal vrátiť po návrate do vlasti, nakoľko v USA nemal starobné poistenie.

23. Navrhovateľ tiež vyjadril nesúhlas s použitím analógie legis odporcom na ustanovenie § 4a ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. pre vzťahy, ktoré nemajú občianskoprávny charakter, nakoľko analógia legis je prípustná prostredníctvom ust. § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie. Preto navrhovateľ zastáva názor, že prostredníctvom možnosti použitia analógie legis nemožno na akýkoľvek právny vzťah aplikovať ustanovenia akéhokoľvek právneho predpisu, najmä nie, ak ide opravne vzťahy spadajúce do oblasti verejného práva.

Podľa § 4a ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. na základe žiadosti domnelého vlastníka pozemkový úrad svojim rozhodnutím môže uznať vlastníctvo k pozemkom, porastom a inému majetku tejto osobe, ak domnelý vlastník:

a) predloží rozhodnutie o dedičstve alebo zmluvu, ktorou dokladá vlastnícke práva, doklad o zmluve alebo doklad o inom právnom úkone o nadobudnutí vlastníctva touto osobou alebo jej právnym predchodcom, ak nedošlo k právne účinnému prevodu len pre nedostatok zápisu do pozemkovej knihy,

b) preukáže, že v skutočnosti došlo k del'be užívania nehnuteľností medzi spoluvlastníkmi alebo k výmene pozemkov, a k prevodu nedošlo len preto, že nebol zachovaný predpísaný úradný postup,

c) preukáže, že sám, alebo jeho právny predchodca mali pozemky, porasty alebo iný majetok v držbe a doklad o vlastníctve nemôže predložiť, pretože buď nebolo realizované zápisové konanie, alebo že došlo k strate alebo poškodeniu alebo zničeniu katastrálnych alebo pozemkových operátov.

24. Záverom navrhovateľ požiadal Najvyšší súd, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie alebo aby ho zmenil tak, že zruší rozhodnutie správneho orgánu a vec vráti správne orgánu na ďalšie konanie.

B)

25. Vo svojom vyjadrení zo dňa 22.08.2011 zúčastnené osoby prostredníctvom právneho zástupcu upozornili na pôvodný zrušujúci rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžo/432/2009 z 01.07.2010, v ktorom bolo poukázané na predčasnosť vydania napadnutého rozhodnutia odporcu, nakoľko navrhovateľ nemal možnosť vyjadriť sa k podkladom vtedy prejednávaneho rozhodnutia a prípadne navrhnúť doplnenie dokazovania.

26. Ďalej zúčastnené osoby vyzdvihli tú skutočnosť, že hoci odporca umožnil všetkým účastníkom sa vyjadriť, tak navrhovateľ až po vydaní (doručení) napadnutého rozhodnutia vzniesol nesúhlasné argumenty v rovnakom rozsahu, ako v odvolaní proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 20.06.2011, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie správneho orgánu.

27. K prvému odvolaciemu dôvodu, že oprávnené osoby si uplatnili nárok po pôvodných vlastníkoch (bratia P.) a nie po svojej príbuznej M. bez odvolávky na darovaciu zmluvu zo 16.05.1947, zúčastnené osoby poukázali na tú skutočnosť, že až v priebehu správneho konania oprávnené osoby preukázali, že darovacou zmluvou zo dňa 16.05.1947 prešli nehnuteľnosti do vlastníctva M., čo bol správny orgán povinný rešpektovať a s takto vzniknutým skutkovým stavom sa vypořiadat'.

28. Čo sa týka neplatnosti darovacej zmluvy zúčastnenej osoby poukázali na str. 4 ods. 4 rozhodnutia odporcu zo 04.10.2010, kde uznal platnosť darovacej zmluvy, a súčasne dodali, že od roku 1951 na základe Občianskeho zákonníka bolo možné uznať vlastnícke právo aj k nehnuteľnostiam nezapísaným do roku 1950 v pozemkovej knihe, a takto postupovala ďalej aj súdna prax.

29. V súvislosti s uvedeným vyzdvihli význam Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd na prejednávanej vec, podľa ktorého ide o porušenie základných ľudských práv, ak boli použité retroaktívne legislatívne opatrenia.

30. Vo vzťahu k poslednému odvolaciemu dôvodu, že nárok oprávnených osôb sa mal posudzovať podľa zák. č. 503/2003 Zb. a nie analogicky podľa zák. č. 229/1991 Zb., zúčastnené osoby poukázali na to, že reštitučné predpisy boli vydané za účelom aspoň čiastočne zmierniť následky majetkových krívd, ku ktorým došlo v období neslobody. V súvislosti s uvedeným poukázali na nálezy ÚS SR č. III 127/2010 zo dňa 22.06.2010, č. III 185/2010 zo dňa 05.10.2010, č. III 212/2010, ktorými Ústavný súd SR riešil obdobnú problematiku analogického použitia reštitučných predpisov.

31. Záverom zúčastnenej osoby požiadali o potvrdenie napadnutého rozsudku krajského súdu ako vecne správny a zároveň zaviazal navrhovateľa k náhrade nákladov odvolacieho konania (vznesenie nároku bez ich konkrétneho vyčíslenia).

IV.

Právne názory odvolacieho súdu

32. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní podľa § 212 v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 250l ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej v texte rozsudku len „O.s.p.“). Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je podľa ustanovenia § 201 v spoj. s ust. § 250s ods. 2 O.s.p. odvolanie prípustné, bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p.) jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zák. č. 757/2004 Z.z.) dospel k záveru, že odvolanie nie je dôvodné,

pretože napadnutý rozsudok je vo výroku vecne správny, a preto ho po preskúmaní dôležitosti odvolacích dôvodov postupom uvedeným v § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.

33. Najvyšší súd sa celkom stotožňuje so skutkovými závermi krajského súdu v tom rozsahu, ako si ich osvojil zo zistení uvedených konajúcim správnym orgánom. Na druhej strane podstatou odvolania ako aj podaného opravného prostriedku, ktorou sa navrhovateľ domáha preskúmania rozhodnutia odporcu, je právna otázka, či tvrdená neplatnosť v čase neslobody mohla vôbec nastať. Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

34. Nakoľko navrhovateľ svoje súdne odvolanie oprel o viacero námietok, za účelom riadneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia sa musí Najvyšší súd primárne vysporiadať s námietkami, ktoré navrhovateľ využil na spochybnenie zákonnosti postupu správneho orgánu smerujúceho k vysloveniu napadnutého rozhodnutia. Až po vyslovení ich nedôvodnosti súdom vzniká právo navrhovateľovi/odporkyni na prieskum zákonnosti samotného rozhodnutia (meritórne námietky).

35. Predovšetkým po vyhodnotení závažnosti odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu Najvyšší súd s prihliadnutím na ust. § 219 ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p. konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Preto sa s ním stotožňuje v prevažujúcom rozsahu a aby nadbytočne neopakoval pre účastníkov známe fakty prejednáwanej veci spolu s právnymi závermi krajského súdu, Najvyšší súd sa v svojom odôvodnení následne obmedzí iba na rekapituláciu niektorých vybraných bodov odôvodnenia napadnutého rozsudku a doplnenia svojich odlišných zistení a záverov zistených v odvolacom konaní (§ 219 ods. 2 O.s.p. umožňuje odvolaciemu súdu doplniť odôvodnenie prvostupňového súdu o ďalšie dôvody).

36. Najvyšší súd konštatuje, že základnou právnou otázkou, ktorú preskúmaval krajský súd, nie je právny výklad reštitučného titulu, ktorý si zúčastnené osoby uplatnili, ale preukázanie oprávnenosti nástupníctva zúčastnených osôb po pani M., ktorá, ako stará

mama zúčastnených osôb, bola zmluvnou stranou darovacej zmluvy týkajúcej sa vydávaných nehnuteľností, tzn. zmluvy, ktorú navrhovateľ označil za absolútne neplatnú.

37. V súvislosti s uvedeným boli Najvyššiemu súdu predložené nálezy sp. zn. III. ÚS 127/2010 zo dňa 22.06.2010, III. ÚS 185/2010 zo dňa 05.10.2010 a III. ÚS 212/2010, v ktorých mal Ústavný súd Slovenskej republiky podľa tvrdenia právneho zástupcu zúčastnených osôb riešiť obdobnú problematiku analogického použitia reštitučných predpisov.

38. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 127/2010 zo dňa 22.06.2010 sa týka reštitučného konania o nároku na navrátenie vlastníctva k pozemkom podľa zák. č. 503/2003 Z.z. v prípade prechodu vlastníctva pozemku na štát podľa vládneho nariadenia č. 15/1959 Zb. o opatreniach týkajúcich sa niektorých vecí užívaných organizáciami socialistického sektora. Vo vzťahu k prejednávanej veci obsahuje iba odporúčajúcu klauzulu vyslovenú nasledovne

„K reštitučným nárokom je potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány sú teda povinné postupovať obzvlášť v konaní podľa týchto zákonov v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná.“

a ďalej nasledujúce usmernenie na extenzívny výkladový prístup :

„Z uvedeného pohľadu je podľa názoru ústavného súdu prirodzenou požiadavkou kladenou na všeobecné súdy a iné orgány verejnej moci. ktoré rozhodujú o reštitučných nárokoch oprávnených osôb, aby riadiac sa zásadami materiálneho právneho štátu pristupovali k interpretácii reštitučných zákonov s určitou veľkorysťou, a naopak, brali do úvahy pre minulý režim príznačné nedostatky Vtedajšej legislatívy, najmä však často sa vyskytujúcu svojvôľu vtedajších štátnych a iných orgánov pri uplatňovaní moci. Rozhodne však pri dôslednej individualizácii každého prípadu nemožno uvedené nedostatky pričítať na vrub oprávnenej osoby.“

39. Predovšetkým Najvyšší súd v súlade so svojou judikatúrou musí zdôrazniť, že ústavný článok 144 ods. 1 medzi obligatórne rozhodovacie pramene nezaradil súdny precedens, a preto ustanovenie § 135 ods. 1 O.s.p. je nutné vykladať s prihliadnutím na ustanovenie § 56 ods. 7 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v tom duchu, že v inom súdnom konaní predstavuje autoritatívnu výkladovú smernicu, pokiaľ sa opak nepreukáže.

Podľa § 56 ods. 7 zák. č. 38/1993 Z.z. ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím podľa odseku 3, ktoré je vykonateľné jeho doručením.

40. Najvyšší súd preto v intenciách hore uvedeného usmernenia Ústavného súdu Slovenskej republiky musí konštatovať, že neobstojí prísne pozitivistický výklad ustanovení § 13 zák. č. 46/1948 Sb. ponúkaný navrhovateľom. Uvedený zákon bol vydaný orgánmi štátnej moci v období neslobody, a ako taký bol poznačený nie snahou o zachovanie práv a slobôd jednotlivca, ale naopak urýchlenným, a to aj s retroaktívnym presadzovaním totalitného režimu do všetkých sfér, tzn. aj do sféry vlastníckeho práva. Navyše zák. č. 46/1948 Sb. ani prostredníctvom svojich prechodných ustanovení nenaznačil snahu riešiť problém, ako sa má postupovať v prípade právnych úkonoch predchádzajúcich účinnosť tohto zákona.

Bolo by nelogické predpokladať, tak ako to navrhovateľ žiada, že za tejto situácie by vtedajšie ministerstvo poľnohospodárstva (zemědělství) rešpektovalo intabulačný princíp a umožnilo by naplniť účel darovacej zmluvy zo 16.05.1947.

41. V súvislosti s uvedeným sa musí Najvyšší súd stotožniť s argumentom zúčastnených osôb (bod č. 28), že pri posudzovaní zákonnosti napadnutého súdneho rozhodnutia nie je možné prehliadnuť význam Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd na prejednávanej veci. Je evidentné, že retroaktívne pôsobenie nového právneho predpisu (zákona) do právnych úkonov vykonaných jednotlivcami podľa doterajších predpisov tým, že zavádza vtedy neznámu odkladaciu podmienku platnosti právneho úkonu, je jednoznačným neakceptovaním všeobecných zásad medzinárodného práva. A to je prístup, ktorý vtedajšia štátna moc zaujala v procese tvorby a aplikácie zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme.

Podľa čl. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd každá fyzická osoba alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho

nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

42. Taktiež Najvyšší súd nemôže súhlasiť s navrhovateľovými závermi, ktoré sa týkajú analógie legis v reštitučnom konaní. Je nepochybné, že systematizované usporiadanie právnych predpisov do jednotlivých odvetví vychádza z rovnakosti alebo veľmi blízkej obdobnosti právom upravovaných spoločenských vzťahov a existujúce problémy s legislatívnymi medzerami sa riešia predovšetkým s využitím analógie legis v danom odvetví, resp. aj v odlišnom odvetví (napríklad pojem obchodného práva podnikanie analogicky vykladaný v ustanoveniach verejného práva). Reštitučné zákonodarstvo obsiahnuté v zák. č. 229/1991 Zb. a v zák. č. 503/2003 Z.z. upravuje totožné vzťahy na základe rovnakého cieľa.

43. Z ustanovenia § 1 zák. č. 503/2003 Z.z. vyplýva základný účel uvedeného zákona. Podľa tohto ustanovenia citovaný zákon upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, poprípade neboli vydané podľa § 37 až 39 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, pričom v procese navrátenia musí byť preukázané, že ide o pozemky, ktoré tvoria alebo poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria v zmysle § 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu, alebo tvoria lesný pôdny fond v zmysle zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch.

44. Najvyšší súd hore uvedené ustanovenie a samotný účel zák. č. 503/2003 Z.z. dlhodobo interpretuje (napríklad rozhodnutie sp. zn. 5Sž-o-KS 1/2005) v tom duchu, že má umožniť oprávneným osobám, ktoré si z rôznych dôvodov svoj nárok na kompetentnom verejnom orgáne neuplatnili postupom podľa § 9 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. o pôde v lehote určenej v ust. § 13 ods. 1 a 2 cit. zákona, uplatniť si nárok na vydanie nehnuteľnosti, vlastníctvo ku ktorým prešlo na štát niektorým zo spôsobov taxatívne vymedzeným v § 3

zák. č. 503/2003 Z.z., a to v novo ustanovenej prekluzívnej lehote, ktorá začala plynúť od 01.01.2004 a skončí dňa 31.12.2004.

45. Preto nič nebráni, aby odporca v situácii, kedy sa žiadateľ (resp. jeho právny predchodca), najmä v dôsledku nespravodlivých predpisov z obdobia neslobody dostal vo vzťahu k požiadavke preukázania vlastníctva do obtiažnej dôkaznej situácie, analogicky aplikoval v konaní podľa zák. č. 503/2003 Z.z. ustanovenia zák. č. 229/1991 Zb.

46. Z ustanovenia § 4a ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. jednoznačne vyplýva, že bolo dodatočne doplnené do reštitučného zákonodarstva za účelom maximálne podporiť snahu štátu pri náprave krívd aj za tú cenu, že žiadateľ nepreukáže vlastníctvo postupom *lege artis* ale iba na základe hodnoverných indícií vymenovaných zákonodarcom pod písm. a) až c). Na tomto mieste musí Najvyšší súd zdôrazniť tú skutočnosť, že to bol štát, ktorý v období neslobody prostredníctvom jednotlivých orgánov vtedajšej štátnej moci krivdy vytváral, a v súčasnosti opätovne je to štát, ktorý záväzok vzniknuté krivdy napraviť, prostredníctvom svojich štátnych orgánov napĺňa. Preto, pokiaľ orgán štátu dospel k presvedčeniu, že so žiadateľom je nutné sa zaoberať, hoc jeho vlastníctvo je iba domnelé, musí navrhovateľ preukázať, že by takýto orgán štátu svojim konaním založil novú krivdu; toto sa však nestalo.

Podľa § 4a ods. 3 zák. č. 229/1991 Zb. na základe žiadosti domnelého vlastníka pozemkový úrad svojím rozhodnutím môže uznať vlastníctvo k pozemkom, porastom a inému majetku tejto osobe, ak domnelý vlastník:

a) predloží rozhodnutie o dedičstve alebo zmluvu, ktorou dokladá vlastnícke práva, doklad o zmluve alebo doklad o inom právnom úkone o nadobudnutí vlastníctva touto osobou alebo jej právnym predchodcom, ak nedošlo k právne účinnému prevodu len pre nedostatok zápisu do pozemkovej knihy,

b) preukáže, že v skutočnosti došlo k del'be užívania nehnuteľností medzi spoluvlastníkmi alebo k výmene pozemkov, a k prevodu nedošlo len preto, že nebol zachovaný predpísaný úradný postup,

c) preukáže, že sám, alebo jeho právny predchodca mali pozemky, porasty alebo iný majetok v držbe a doklad o vlastníctve nemôže predložiť, pretože buď nebolo realizované zápisové konanie, alebo že došlo k strate alebo poškodeniu alebo zničeniu katastrálnych alebo pozemkových operátov.

47. Preto sa Najvyšší súd nemôže stotožniť s argumentáciou navrhovateľa, že krajský súd pri súdnom prieskume napadnutého rozhodnutia pochybil. Na základe uvedených dôvodov Najvyšší súd mohol iba konštatovať, že krajský súd v svojom rozsudku správne preveril skutkový stav zistený odporcom a v súlade so zákonom potvrdil právne závery odporcu.

48. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok navrhovateľa ako aj argumentácie odporcu, a tiež s prihliadnutím na závery obsiahnuté v hore citovanom ústavnom náleze, pri ktorom Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od neho odchýlil (napríklad zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska), s osvojením si argumentácie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 2 v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

49. O práve na náhradu trov odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p., podľa ktorého neúspešnému navrhovateľovi právo na náhradu trov tohto konania nevzniklo. V prípade zúčastnených osôb si ich právny zástupca právo v zákonnej 3- dňovej lehote neuplatnil, hoci vedomosť o úspechu v odvolacom konaní mohol nadobudnúť aj zo zaslanej zápisnice o vyhlásení rozhodnutia pred odvolacím súdom a vo vyjadrení z 22.08.2011 požadovanú sumu náhrady trov konania nevyčíslil.

50. Najvyšší súd v prejednávanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 v spoj. s § 250l ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), nešlo o vec v zmysle § 250i ods. 2 O.s.p. (úprava vzťahov týkajúcich sa reštitučných nárokov vychádza z verejnoprávnych vzťahov), v konaní nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

51. V prejednávanej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky v oblasti ukladania alebo rušenia súdnych poplatkov v zmysle § 12 zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch nevyužil svoje oprávnenie.

Podľa § 12 ods. 1 veta druhá zák. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch je odvolací súd oprávnený rozhodnúť vo veciach poplatkov za konanie na odvolacom súde.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu **nie je** prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).

V Bratislave 10. júla 2012

Ing. JUDr. Miroslav Gavalec PhD., v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Ľubica Kavivanovová